

інтерес (бажаю); когнітивного, який визначає систему уявлень про методологію наукового дослідження (знаю, як робити); операційного, що містить низку конкретних умінь і навичок (можу) та рефлексивного, який представляє самоаналіз і самооцінку результатів (усвідомлюю, що роблю). Значну роль у цьому процесі відіграє також психологічний механізм ідентифікації з викладачем, особистісна модель поведінки якого свідомо, або несвідомо обирається студентом за певний еталон наслідування. Варто зазначити, що така готовність не з'являється одразу, її необхідно послідовно формувати, створюючи сприятливі психолого-педагогічні умови під час навчальної діяльності. Наш досвід дає підстави стверджувати, що активні методи, зокрема, метод проектів є тими засобами, які ефективно формують готовність до науково-дослідницької діяльності студентів.

Наразі існує протиріччя між одним із головних принципів більшості інноваційних навчальних технологій — суб'єктної позиції студентів і ставленням до цього деяких викладачів, які бачать у студентах тільки об'єкт управління. У цьому сенсі актуальною є ідея Ю. І. Машбиця про навчання як управління учінням, при якому моделюється суб'єктна позиція того, хто вчиться шляхом його включення у ситуацію співробітництва на діяльнісному рівні — наприклад, у вигляді мікро-викладання.

Проектна діяльність є однією з різновидів задачного підходу, ґрунтовно розробленого у психолого-педагогічній науці (В. В. Давидов, Г. О. Балл, Г. С. Костюк, Ю. І. Машбиць, Ю. М. Швалб та ін.), оскільки у проекті завжди розв'язується одна, або кілька задач. Ю. І. Машбиць наголошує на ідеї про те, що взаємини між тими, хто навчає і тими, хто вчиться мають будуватися у двох формах — співробітництва на особистісному рівні та управління на діяльнісному, діловому рівні, які він розмежовує. На особистісному рівні, за Ю.І. Машбицем, співробітництво означає, що педагог ставиться до тих, хто вчиться, як до особистості, повноцінного суб'єкта навчальної діяльності, який має право на власні мотиви, власну точку зору про себе і навколишній світ. На діяльнісному рівні — автор наголошує на необхідності управління педагогом процесом навчання.

Групова форма методу проектів дає можливість використовувати мікровикладання для підвищення навчального ефекту, дає енергію студентам працювати самостійно разом у позааудиторний час, створюючи спільний творчий, суб'єктивно, або об'єктивно новий продукт. Але це відбувається не завжди, а згідно наших досліджень, тільки за певних умов: у створеній продуктивній взаємодії між учасниками малих груп і між студентами і викладачем, що ґрунтується на спільних цінностях та інтересах, продуктивному лідерстві, спільній меті, згуртованості та у сприятливій творчій психологічній атмосфері при поєднанні у проектній групі осіб з певними індивідуально-психологічними властивостями (психофізіологічними, пізнавальними, регулятивними, характерологічними та ін.).

Під час нашого дослідження групової проектної діяльності одним із провідних чинників підвищення її ефективності виявився високий рівень розвитку в учасників мотивації досягнень. Тому у якості одного із засобів її розвитку було обрано організацію конкурсу на найкращі проекти, що проводиться у КНЕУ кафедрою психології та педагогіки з 2011 року. При організації проектів важливою умовою є також психологічний супровід викладачем студентів на підготовчому етапі проектної діяльності. Особливо це стосується групової її форми, яка передбачає взаємодію усіх учасників цієї складної, полідетермінованої творчої діяльності.

Отже, можна зазначити, що організація ефективної науково-дослідницької діяльності студентів можлива за таких умов: включенням студентів до спільної науково-дослідницької діяльності на основі паритетного співробітництва з викладачами, коли навчання будується як спільне розв'язання певної актуальної задачі; застосуванні групових методів, зокрема, організації спільних проектів, із врахуванням індивідуальних психологічних властивостей їх учасників при комплектуванні команд та соціально-психологічних процесів, що відбуваються під час взаємодії, створенні творчої атмосфери.

*Макаренко А.В., старший викладач
кафедри теорії та історії держави і права*

ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ НА СЕМІНАРАХ З ПРОБЛЕМ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Головною причиною необхідності модернізації освіти можна вважати масовий характер навчання на усіх рівнях. Навчальні заклади зіткнулися з таким протиріччям: вимоги до якості масової підготовки студентів зростають, а навчання залишається усередненим. За таких умов акти-

вний пошук інструментів побудови ефективного навчального процесу для масового навчання, які б гарантовано забезпечували успіх у руках звичайного викладача, є актуальною потребою часу.

Технологія — форма реалізації людського інтелекту, сфокусованого на розв'язанні суттєвих проблем буття. Технологія навчання відображає шлях засвоєння конкретного навчального матеріалу в рамках відповідної теми, розділу з кожного предмету. У документах ЮНЕСКО технологія навчання розглядається як системний метод створення, застосування й визначення всього процесу викладання й засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів і їх взаємодії.

У сучасній українській освіті використовують як традиційні технології навчання (пояснювально-ілюстративна, проблемна, програмована, диференційована та ін.), так і нові технології навчання (особистісно-орієнтована, групова, розвивальна, технологія формування творчої особистості, технологія навчання як дослідження, модульно-рейтингова, нові інформаційні технології).

На семінарах з проблем теорії держави і права, проблемне навчання є одним із видів розвиваючого навчання, істотною рисою якого є здатність формувати творче мислення студента-магістра та прищеплювати навички наукового пошуку.

Проблемні ситуації можна створити різними шляхами: — зіткненням студентів із явищами, фактами, науковими парадигмами, які потребують теоретичного обґрунтування; використанням навчальних і життєвих ситуацій, практичних умінь; постановкою науково-дослідницьких завдань; спонуканням до аналізу звичних фактів й ін.

Процес проблемного навчання на семінарах з проблем теорії держави і права охоплює такі етапи: створення та виокремлення проблемної ситуації для студентів; аналіз, формулювання та обґрунтування проблеми студентами; висунення гіпотези; перевірка найважливіших гіпотез і їх доведення за допомогою різних наукових методів. На практиці існують різні варіанти поєднання цих етапів, які утворюють відповідні види проблемного викладу.

Враховуючи вищевикладене, можна виокремити переваги технологій навчання на семінарах з проблем теорії держави і права:

- підпорядкування усіх елементів навчального та практичного процесу єдиній меті;
- перетворення навчального процесу на єдиний механізм із заздалегідь запрограмованим результатом;
- наявність чіткого послідовного технологічного ланцюжка дій викладача і студента, спрямованих на вирішення цільових завдань;
- постійна орієнтація на студентів, забезпечення успіху засвоєння шляхом безпосередньої діяльності студентів, єдність діяльності викладача і студента;
- наявність обов'язкових діагностичних процедур, які містять критерії, показники й інструменти вимірювання результатів діяльності;
- орієнтація всього процесу навчання на одержання оптимальних результатів;
- можливість відтворення елементів педагогічних технологій будь-яким викладачем;
- застосування аналітичного мислення при вирішенні наукових завдань.

Отже, технології навчання на семінарах з проблем теорії держави і права допомагають краще засвоїти навчальний матеріал, провести обмін знаннями між студентами, застосовуючи різні форми, сприяють якісному застосуванню різних методів пізнання.

Малишева М.Х., асистент
кафедри міжнародного та європейського права

ЗАОХОЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ ЯК ШЛЯХ ПЕРЕХОДУ ВІД ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ДО ВИКЛАДАННЯ НАУКИ

Важливою умовою розвитку вітчизняної науки є підготовка студентів як майбутніх молодих науковців і розвиток у них аналітичного мислення.

Методика викладання дисциплін для студентів ВНЗ повинна бути спрямована на: ґрунтовне дослідження змісту предмета, з'ясування студентами актуальних питань дисципліни, розвиток у студентів умінь всебічно аналізувати явища та процеси, отримання практичних знань, а також на зацікавлення студентів у науковій діяльності.

Відповідно до власного педагогічного досвіду, було виділено наступні чинники активізації аналітичної роботи студентів:

- 1) скеровування студента на проведення власних наукових досліджень;